

L-Eżamijiet Annwali għall-Iskejjel Medji 2022

IT-TMIEN SENA IL-MALTI (Il-Fehim mis-Smigh) IL-HIN: 15-il minuta

Il-Karta tal-Għalliema

(din il-karta m'għandha qatt tingħata lill-istudenti)

Gwida għat-Tmexxija tal-Eżami tal-Fehim mis-Smigh jekk jintuża dan l-iskritt

1. L-għalliema tal-Malti li se jmexxu l-eżami tas-smigh jghidu lill-istudenti: **"Il-ħin għall-eżami tal-kitba għadda. Ser ngħaddu issa għall-eżami tal-fehim mis-smigh. Jekk jogħġbokom sibu paġna 12 tal-karta tal-eżami."**
2. Meta l-għalliema jaraw li l-istudenti kollha sabu l-paġna mitluba, jghidulhom: **"Għandkom ftit ħin biex taraw l-eżerċizzji kollha li tridu taħdmu."**
3. Wara 3 minuti l-għalliema jghidu lill-istudenti: **"Issa se tisimghu s-silta kollha għall-ewwel darba. Waqt li qed tisimghuha tistghu twieġbu l-mistoqsijiet u tiegħu xi noti li jistghu jgħinukom. Is-silta ser terġġhu tisimghuha darb'oħra aktar tard."** L-għalliema jaqraw is-silta kollha b'ritmu meqjus.
4. Wara li tingħara s-silta, l-għalliema jghidu lill-istudenti: **"Issa għandkom ftit ħin biex taħdmu l-eżerċizzji fuq is-silta li smajtu."**
5. Wara 3 minuti l-għalliema jghidu lill-istudenti: **"Issa se tisimghu s-silta għat-tieni u l-aħħar darba. Waqt li qed tisimghuha tistghu tkomplu twieġbu l-mistoqsijiet."** L-għalliema jaqraw is-silta kollha b'ritmu meqjus.
6. Kif l-għalliema jtemmu l-qari tas-silta kollha jagħtu 3 minuti lill-istudenti biex jaħdmu t-taħriġ u kif jgħaddi l-ħin jghidu: **"Issa baqgħalkom ftit ħin biex tlestu u tirrevedu l-eżerċizzji kollha tal-eżami tal-fehim mis-smigh. Grazzi."**

Il-Bufula Sewda

Huwa minnu li l-Gzejjer Maltin huma fost il-postijiet fid-dinja bl-akbar densità ta' nies, iżda dan xorta waħda ma jfissirx li l-gzejjer tagħna huma neqsin mill-ispeċi ta' ghasafar li jagħzlu lil pajjiżna biex jagħmlu l-bejta tagħhom. Fost l-ispeċi l-aktar komuni li jbidu f'pajjiżna nsibu lill-bufula sewda, magħrufa bl-Ingliż bħala Sardinian Warbler. Minkejja l-isem tiegħu, dan l-għasfur ma ssibux biss f'Sardinja, gżira kbira li tagħmel parti mill-Italja. Dan l-għasfur jinsab l-aktar fin-Nofsinhar tal-Ewropa, b'popolazzjoni sabiħa madwar il-Mediterran.

Il-bufula rnexxielha tadatta tajjeb ħafna għall-preżenza tal-bniedem u għalhekk nistgħu nammiraw dan l-għasfur ċkejken anki f'għonna żgħar fi bliet storbużi. Il-bufula sewda hija twila madwar 14-il ċentimetru u għandha għajta partikolari. Mhux faċli tara din il-bufula għal tul ta' ħin mingħajr ma tiċċaqlaq għax normalment tkun attiva kontinwament. Ħafna drabi taraha taqbez minn zokk għal ieħor f'xi siġra jew arbuxell, iżda mhux rari li tinżel tfittex l-ikel mill-art.

F'pajjiżna tbid minn Frar sa Lulju, u l-istess par ħafna drabi jkollu aktar minn bejta waħda fi staġun, b'kull bejta jkollha bejn tlieta u ħames bajdiet li jfaqqsu wara xi ħmistax. Il-bufula żzoqq liż-żgħar tagħha bl-insetti għal madwar tnax-il jum, sakemm jikbru u jibdew itiru. Xogħol il-missier ikun li jgħasses il-bejta mill-qrib minn kull forma ta' periklu waqt li l-omm tkun qed tfittex l-ikel. Matul dan iż-żmien, ir-raġel jagħmel minn kollox biex, permezz ta' għanjitu, kulhadd ikun jaf li huwa s-sid tat-territorju. Għalhekk dan huwa ż-żmien ideali biex tara u tisma' lil din l-ispeċi.

Il-kulur tar-raġel huwa differenti minn dak tal-mara. Ir-raġel għandu rasu sewda, dahar griż, u sider aktar ċar, b'dawra ħamra madwar l-għajnejn. Il-lewn tal-mara jispikka ferm anqas, b'kulur li jkangì l-aktar bejn il-kannella u l-griż.

Din hija waħda mill-ispeċi li aħna nistgħu ngawdu f'pajjiżna matul is-sena kollha, u tista' titgawda kull fejn hemm xi ftit siġar. Tajjeb li kultant issib ftit ċans u toqgħod bilqiegħda għall-kwiet f'xi ġnien biex tgawdi dan l-għasfur ħelu. Tinsiex li, minbarra li tuża għajnejk biex tilmħu, importanti wkoll li tuża widnejk sewwa wkoll biex titpaxxa bl-għanja unika tiegħu!

(Silta meħuda u addattata mis-*Sagħtar* ta' Ottubru 2012)

Taħriġ A: Aghżel it-tajba.**(2 marki)**

1. Il-bufula sewda ssibha l-aktar
 - ☐ in-naħa tat-Tramuntana tal-Ewropa.
 - ☐ in-naħa t'isfel tal-Ewropa.
 - ☐ l-Italja ta' fuq.
 - ☐ fil-Lvant tal-Ewropa.
2. L-aktar li hemm ċans tara xi bufula sewda f'pajjiżna hi
 - ☐ fl-irdumijiet tal-kosta.
 - ☐ fuq il-bejt ta' xi dar.
 - ☐ fuq bankina.
 - ☐ fuq xi fergħa ta' siġra.

Taħriġ B: Wieġeb.**(3 marki)**

3. X'għandha partikolari jew mhux tas-soltu f'rasha, il-bufula sewda?

4. X'jieklu l-frieħ tal-bufula fl-ewwel jiem tagħhom?

5. X'jagħmel ir-raġel tal-bufula fl-ewwel ġranet wara li jfaqqsu l-frieħ biex jipproteġi l-bejta tiegħu?

Taħriġ Ċ: Imla l-vojt b'informazzjoni skont dak li smajt fis-silta.**(5 marki)**

6.		In-numru ta' ġranet, bejn wieħed u ieħor, li l-frieħ tal-bufula jagħmlu fil-bejta wara li jfaqqsu.
7.	14	
8.		Il-perjodu tas-sena li fih il-bufula sewda jkollha l-frieħ f'pajjiżna.
9.	Sardinian Warbler	
10.	minn 3 sa 5	

TMIEM IL-KARTA